

Napredovanie cez prekážky

Po revolúcii 1848 - 1849 sa Rakúsko pretvorilo na absolutistický unitárny štát, v ktorom nebol priestor pre slobodný vývoj. K oživeniu slovenského národného hnutia došlo preto až po zavedení prvkov ústavnosti začiatkom 60-tych rokov. V júni 1861 prijalo veľké zhromaždenie Slovákov v Martine Memorandum, v ktorom žiadali vytvorenie autonómnej oblasti na území obývanom Slovákmi. V roku 1863 bola založená Matica slovenská ako celonárodná kultúrna ustanovizeň. Jej prvým predsedom sa stal katolícky biskup Štefan Moyzes. Po porážke Rakúska vo vojne s Pruskom v roku 1866 panovník František Jozef I. pristúpil na rakúsko-maďarské vyrovnanie, po ktorom sa unitárne Rakúsko zmenilo na dualistické Rakúsko-Uhorsko. Uhorská vláda síce prijala národnostný zákon, za jediný národ však uznávala politicky maďarský národ a v praxi presadzovala maďarizáciu. V roku 1875 zakázala Maticu slovenskú a zhabala jej majetok. Potlačiť rozvoj slovenského národného života a kultúry sa však vládnucim kruhom nepodarilo ani na prelome 19. storočia a 20. storočia, keď maďarizácia dosiahla svoj vrchol. Z hospodárskeho hľadiska patrilo Slovensko aj v tomto období k vyspelejším

(1) Memorandové zhromaždenie v Martine 6. júna 1861

(3) Obal stanov Matice slovenskej, 1863

(5) Kabát slovenského národovca - mentieka, 60. roky 19. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

(2) Účastina sporiteľne a záložne v Krupine, 1874

(4) J. B. Klemens: Biskup Štefan Moyzes, prvý predseda Matice slovenskej, olej, 1869

(6) Oznak z osláv 1000. výročia prichodu vierozvestov a zakladateľov slovenského písomníctva sv. Cyrila a sv. Metoda na Veľkú Moravu, 1863

časťami Uhorska. Zakladané boli najmä podniky železiarskeho, textilného, potravinárskeho, elektrotechnického a chemického priemyslu. Od počiatku 70-tych rokov prebiehala intenzívna výstavba železničných tratí. Novým sociálnym fenoménom v tomto období sa stalo masové vystaňovalectvo do Ameriky.

(7) Dionýz Štúr (1827 - 1893), geológ svetového mena, riaditeľ Ríšskeho geologického ústavu vo Viedni, autor veľkého počtu vedeckých prác, aktívny účastník národného hnutia. Za súbor geologických map získal na svetovej výstave v Londýne v roku 1862 zlatú medailu

(8) Geologická mapa časti Oravy, 1876. Štátny ústredný banký archív Banská Štiavnica

(9) K popredným osobnostiam slovenského národného hnutia koncom 19. - začiatkom 20. storočia patril šéfredaktor Národných novín a spisovateľ Svetozár Hurban Vajanský. Na svadobnej fotografii z roku 1875. SNM - Historické múzeum Bratislava

(11) Z výstavby železničnej trate Košice - Bohumín, okolo roku 1870

(12) Domínik Skutecký: Trh v Banskej Bystrici, olej, 1890. Krajská galéria v Banskej Bystrici

(13) Velikánom slovenskej poézie konca 19. - začiatku 20. storočia bol Pavol Országh Hviezdoslav (1849 - 1921). Z. Medvedová: Hviezdoslav, pastel, 1949. SNM - Historické múzeum Bratislava

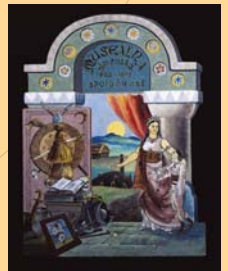
(10) Prvá budova Matice slovenskej v Martine, dobová litografía, okolo 1863. SNM - Múzeá v Martine

(14) P. Socháň: Návrat zo žatvy vo Zvolenskej Slatine, dobová fotografia, okolo roku 1900

(15) Továrňu na cukrovinky Stollwerck v Bratislave založenú v roku 1896

(16) Vývesný štít Múzeálnej slovenskej spoločnosti zaisícenej v roku 1893 v Martine. SNM - Múzeá v Martine